



# **SAMOU PRAVA**

—  
**Leto I. — 1918.**

**Štev. 7.**

# Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani

v hiši Zadružne zveze, Dunajska cesta 32  
(nasproti „Bavarskemu dvoru“ v bližini mitnice).

Hranilne  
vloge obre-  
stuje po

4<sup>0</sup>/<sub>0</sub>

brez  
odbitka.

Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar. — Posojila na zemljišča daje po 4<sup>3</sup>/<sub>4</sub>% in 5%. — Daje posojila na amortizacijo na vsak poljuben načrt, dalje na menice in vrednostne papirje.

Uradne ure vsak delavnik od 8.-12. dopoldne.

Za varnost vložnega denarja jamči 21 kmečkih občin z vsem premoženjem in davčno močjo. Vsaka špekulacija z vloženim denarjem je po pravih odobrenih od c. kr. deželne vlade izključena, zato je denar v hranilnici popolnoma varno naložen in se ni bati nobene izgube.

Hranilne  
vloge obre-  
stuje po

4<sup>0</sup>/<sub>0</sub>

brez  
odbitka.

## RAZŠIRJAJTE

# „SAMOUPRAVO“!

Celoletna naročnina znaša 6 kron, polletna pa 3 krone.

: List izhaja enkrat na mesec na dvanajstih straneh. :

# SAMOUUPRAVA

**Uradno glasilo deželnega odbora vojvodine Kranjske.**

Izdajatelj in lastnik: Deželni odbor kranjski.

Izhaja vsakega 15. dne meseca, ter stane  
celoletno **6 kron**, polletno pa **3 krone**.

Dopise je pošiljati uredništvu „Samouprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

**Dr. Vladislav Pegan.**

Posamezna številka 60 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo  
„Samouprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom v „Samoupravi“:  
 $\frac{1}{2}$  str. 160 K,  $\frac{1}{4}$  str. 80 K,  $\frac{1}{8}$  str. 50 K  
za celo leto.

## Kranjska deželna zavarovalnica za živino.

Že mnogo let pred vojsko je bil velik del našega kapitala naložen v živinoreji; kolikor več glav živine je imel gospodar v hlevu, za toliko močnejšega je veljal in kolikor boljša in lepša je bila njegova živina, toliko več je bilo vredno njegovo posestvo. Od kar pa traja vojska, raste pomen živinoreje tako rekoč od dneva do dneva, vrednost živine se stalno dviga in je dosegla že visokost, o kateri svoj čas tudi najhujši bojevnik za koristi agrarcev in živinorejcev niti sanjal ni; pri vsem tem je pa gotovo, da vrednost živine tudi po vojski ne bo manjša, ampak da se bo še dvigala, ker se bodo vsi pridelki in užitki iz živinoreje vsled pomanjkanja živine boljše porabili in izkoristili, kakor je bilo to pred vojsko v navadi. Potreba po živini se bo čutila vedno bolj in vsaka glava v hlevu bo imela pomen za splošno gospodarstvo v deželi, poleg tega pa še prav poseben pomen za dotičnega posestnika. Kmet, ki bo imel dosti dobre in zdrave živine v svojem hlevu, bo tudi v prihodnosti močan in bo zmagoval visoka bremena, ki jih bomo morali prenašati kot posledico svetovne vojske. Dobiček in donos pri živinoreji mu bode k temu pomagal. Nasprotno se bo moral pa kmet, ki bode imel le malo in morda le slabo živino, ravno tako boriti za svoj obstanek, kakor pred vojsko. Še vse hujše bo pa to občutil tisti, ki bo imel nesrečo pri svoji živini; dostikrat se je gospodarju eno samo živinče ponesrečilo in poginilo in to je bil začetek propadanja njegovega gospodarstva. Užitka in dobička, na katerega je on računal, ni bilo, in moral si je v sili na drug način pomagati. Največkrat si je moral izposoditi denar, da si je mogel kupiti drugo živinče, zadolžil se je torej in potem je šlo s kmetijo navzdol; ena nesreča, pravijo, menda ne pride rada sama, in pri marsikomu so

se res ponavljale nesreče, tako da je vsled nenavadnih nezgod že mnogo dobrih gospodarjev obubožalo. Pogosto se spomnim na velikega posestnika na Koroškem, ki je bil še dosti umen živinorejec, vendar je pa imel mnogo nesreč pri svoji živini; kakih 200 korakov od svoje hiše je imel travnik, na katerem je imel navado zakopavati živali, ki so mu poginile. Ko sem bil zopet enkrat po opravih pri njem, menila sva se o živini; pri tem je pa naenkrat postal zamišljen in začel nepremično gledati na travnik, kjer je bilo toliko njegove živine že zakopane. Dolgo časa je molčal, naposled pa mi reče: „Vidite, ako bi imel jaz to živino, kar sva jo morala jaz in moj pokojni oče na tem travniku v zadnjih dvajsetih letih zakopati, bil bi ne-le brez dolga, ampak bil bi tudi največji in najboljši kmet v celi okolici. Zakaj vendar ni bilo že poprej zavarovalnice za živino in zakaj nisem svoje živine takoj zavaroval, ko se je bila zavarovalnica ustanovila!“

Na Koroškem so imeli namreč že takrat zavarovalnico za živino, toda ta posestnik se je dolgo obotavljal in ni pristopil k njej. Še-le ko je imel že toliko škode in nesreč pri svoji živini, prišel jo je zavarovati in pri tem rekel nekoliko strupeno: „No, sedaj bom pa tudi jaz svojo živino zavaroval, potem jo bo vsaj manj poginilo, vsaj tudi navadno najrajše tista hiša pogori, ki ni zoper požar zavarovana. Ravno tako, kakor tega posestnika, izmodrile so še-le številne nesreče tudi druge kmete, da so zavarovali svojo živino. Prav in koristnejše pa bi bilo zanje, ako bi jo bili že popreje zavarovali. Mnogo škode bi si bili prihranili in mirnejše bi bili gospodarili. Gotovo spi tisti posestnik, ki ima svojo hišo zavarovano proti požaru, bolj mirno, kakor pa tisti, ki noče o zavarovanju ničesar slišati, in kakor je s skrbjo za hišo, tako je tudi s

skrbjo za živino. Gospodar, ki lahko zavaruje živino, bode brez posebnega strahu pred nezgodami gospodaril, vsaj ve, da si bode, ako se nesreča pripeti, s pomočjo odškodnine, katero mu bode zavarovalnica plačala, lahko drugo žival kupil in tako zgubljeno nadomestil. Vprašanje za zavarovanje živine postaja vedno važnejše in umljivo je, da že več desetletij poskušajo ustanovljati zavarovalnice za živino in to posebno v onih krajih, kjer je živina glavni dohodek prebivalstva. Dandanes opazujemo razvoj zavarovanja živine skoro po vseh evropskih državah, seveda ne povsodi v jednaki meri; ravna se to pač potem, kako se v kakem kraju pečajo z živinorejo, v koliko so od nje odvisni in koliko škode imajo pri živini. Gotovo je pa že vsak previden gospodar o tem premišljeval, kako naj bi si pomagal, ako se mu pripeti nesreča pri živini, in tako je pač že marsikdo sam prišel na misel, da bi bilo zanj najboljšo, ako bi mogel zavarovati svojo živino, in iz te misli so postale s časoma želje in zahteve po takih zavarovalnicah. Tudi v naši deželi se v zadnjih desetletjih ponavljajo prošnje iz različnih krajev za ustanovitev zavarovalnic proti škodam pri živini. Sedaj v vojski in pozneje po vojski bo pa to vprašanje še bolj pereče, ker kolikor višje so cene živine in kolikor večji pomen vsake posamezne živali, toliko hujša in občutnejša bo vsaka zguba, ki jo bo imel gospodar pri svoji živini.

Ako se ozremo v pretekle čase, vidimo, da so se ljudje že dolgo časa sem skušali kolikor toliko zavarovati zoper zgube pri živini; seveda je bil način takega zavarovanja navadno jako priprost in se poseben uspeh ž njim ni dosegel. Največkrat so sosedje kupili meso ponesrečene živali in tako zmanjšali škodo prizadetemu gospodarju. Dosti mu to seveda ni zaleglo, ker za tako meso se ni veliko dobilo, posebno v tistih krajih ne, kjer ljudje niso veliko mesne hrane uživali, nekaj pomagalo je pa vendarle. Pozneje so v nekaterih krajih ustanovljali društva, katerih namen je bil, dajati gospodarjem, ki so imeli zgube pri svoji živini, razne podpore. Po nekaterih avstrijskih deželah so si ustanovili takoimenovane „blagajne za živino“ in iz teh so se dajale podpore prizadetim živinorejcem. Taka društva in blagajne že lahko smatramo kot zavarovalnice, akoprav je bilo pri njih še mnogo pomanjkljivosti. Še-le pozneje so se pa pričela snovati društva, katerih edini namen je bil, zavarovati živino svojih članov tako, da so dobili primerno odškodnino, ako se jim je ponesrečilo kako živinče. Društev, katerih namen je, zavarovati živino svojih članov, se je ustanovilo po raznih deželah gotovo že na tisoče in tudi pri nas na Kranjskem, potem pa na Štajarskem in na Primorskem se jih je že mnogo ustanovilo in skoro povsodi so živinorejci radi k njim pristopali in svojo živino zavarovali. Take majhne zavarovalnice

imajo mnogo ugodnosti, imajo pa tudi svoje slabe strani. Med ugodnosti spada pred vsem, da imajo malo stroškov s svojo upravo, da jim ni potreba posebnih uradnikov nastavljeni, tako, da se lahko skoro ves denar porabi za izplačevanje odškodnin; poleg tega se pri majhnih zavarovalnicah ljudje med seboj poznajo, oni vedo, kako posamezni gospodarji s svojo živino ravna in ne trpe zanikrnežev v svoji sredi in, ker poznajo razmere v svojem kraju, lahko vsako nameravano sleparijo pravočasno preprečijo. Neugodno pri malih zavarovalnicah je pa posebno to, da morajo v letih, ko je mnogo nezgod, veliko doplačevati in, težko zmagujejo svoja bremena in, ker navadno nimajo dosti rezervne glavnice, postanejo tudi več ali manj nezanesljive in se ne zde ljudem dosti varne, z drugo besedo, takim društvom manjka potrebno jamstvo ali pa pozavarovanje, kakršno je vpeljavano pri vseh večjih zavarovalnih družbah. V neugodnih razmerah pa nastanejo radi prepripi v društvu in konec je pogosto ta, da se društvo razide. Pri vsem tem je pa gotovo, da so taka društva storila že mnogo dobrega za svoje člane in da si znajo kljub opisanim neugodnostim iz marsikatere zadrege pomagati.

Iz tega, kar smo omenili glede malih zavarovalnic, se pa že vidi, s katerimi težavami bi se morale boriti velike zavarovalnice za živino, namreč take, ki bi se raztezale čez cele dežele ali pa vsaj čez velike okraje. Take zavarovalnice bi imele pred vsem velike upravne stroške; morale bi nastavljeni celo vrsto dobro plačanih zastopnikov in agentov, kar bi seveda vse zavarovanje zelo podražilo. Zavarovalnica bi morala zahtevati neprimerno visoke premije od svojih zavarovancev, zavarovana živina pa bi se v kljub temu le težko nadzorovala. Zastopnik take družbe bi ne mogel nikdar tako natančno pregledovati zavarovane živali, kakor se to prav lahko vrši pri majhni krajevni zavarovalnici, kjer že član na člana v lastno korist pazi in skrbi, da se ne prigode kake nerednosti ali celo sleparije. Zaradi tega pa lahko razumemo, zakaj da se privatne zavarovalne družbe le redko z zavarovanjem živine pečajo. Obetajo se jim velike težave, pa majhen dobiček. Vendar je pa nekaj družb, ki se bavijo tudi z zavarovanjem živine, posebno z zavarovanjem konj. Pred leti sem imel večkrat opravka z „avstrijsko akc. družbo za elementarno zavarovanje na Dunaju“, ki je med drugim zavarovala tudi konje proti nezgodam. Premije za zavarovanje posameznih konj so bile z ozirom na različne nevarnosti določene v različne stopnje in sicer od 4% do 8.5%, zavarovane vrednosti; tako se je moralo plačati n. pr. za navadnega konja za vprego ali vožnjo 4%, za konja za ježo 5%, za težke konje za vprego pri tovarnah, pivovarnah, stavbenih podjetjih, prevoznih družbah i. t. d. 6%, za konje, ki so bili za dirkanje namenjeni 7%, za brejo

kobilo in ob enem za še ne rojeno žrebe 8.5%, in tako je bilo še več različnih vrst. To so gotovo visoke premije in le težko se odloči gospodar za zavarovanje in vendar je imela tudi zavarovalnica dosti težav in sicer posebno zaradi tega, ker so bili zavarovani konji le redki in po raznih krajih raztreseni. Zastopnik družbe je imel v oddaljenem mestu svoj urad, kar je posebno takrat, kadar se je kaka nezgoda primerila, mnogo stroškov povzročilo. Zato so ljudje zavarovali najrajše le take konje, ki so bili v posebni nevarnosti, kakor n. pr. konji za dirkanje. Vsak boljši dirkač je imel prav izvenredno vrednost. Ako si je pa tak konj med dirkanjem pokvaril nogo ali kak drug telesni del, ostala je gospodarju le-še mesarska vrednost. Da je bil lastnik vsaj nekoliko varen pred veliko izgubo, je skoraj vsak rad plačal, če tudi precej visoko premijo.

Iz skušenj pri malih zavarovalnicah in iz skušenj pri privatnih zavarovalnih družbah se je lahko uvidelo, da se mora zavarovanje živine drugače urediti, ako se hoče pravi namen takega zavarovanja doseči. Pred vsem morajo imeti korist od zavarovalnice zavarovani posestniki. Na kak dobiček za podjetje se ne sme računati in zaraditega smejo biti premije le tako visoke, kakor je za obstoj zavarovalnice potrebno. Zavarovalnica za živino mora biti dobrodelen zavod, ki deluje za splošno korist, pospešuje živinorejo, varuje svoje člane pri zgubah med njihovo živino in pri tem ne išče lastnega dobička. Vsled tega so se že pred desetletji jeli oglašati živinorejci z zahtevo, da naj tako zavarovalnico ustanovi ali država ali pa posamezne dežele. Precej časa so upali, da bo država vpeljala splošno zavarovanje živine, toda polagoma se je pokazalo toliko težav, da je država naposled to delo odklonila in skrb za zavarovanje živine izročila deželam. Država povračuje škodo, oziroma daje podporo le pri nekaterih kužnih boleznih, glede vseh drugih odškodovanj pri živini pa prepušča vse odločitvi in sklepom posameznih deželnih avtonomnih zastopov. Vsled tega se je pričelo po različnih deželah s snovanjem deželnih zavarovalnic za živino. Nekatere kronovine so že ustanovile take zavode, jin vsi se dobro razvijajo in vspešno delujejo, tako na Nižjeavstrijskem, na Koroškem, na

Gornjeavstrijskem, Moravskem i. t. d. Vse te zavarovalnice ne iščejo dobička, pač pa dobivajo same znatne podpore od svojih deželnih zastopov, poleg tega pa tudi podporo od države, ki se je zavezala pospeševati zavarovanje za živino iz zaklada za povzdigo živinoreje po zakonu z dne 30. dec. 1909, drž. z. št. 222.

Kakor v drugih deželah, tako so se tudi na Kranjskem množile prošnje za ustanovitev deželne zavarovalnice za živino. Ker so poleg tega vedno prihajale prošnje za podpore vsled nesreč pri živini, sklenil je deželni zbor, da se naj ustanovi tak zavod, in naročil je ob enem deželnemu odboru, da naj poskrbi za vse potrebno in pripravi pravila za zavarovalnico. Da bi se pa zvedelo mnenje strokovnjakov o nameravani ustanovitvi deželne zavarovalnice za živino, sklical je že 9. februarja 1909 deželni odbor enketo, na kateri se je o tej zadevi posvetovalo. Takratni deželni glavar Franc pl. Šuklje je pozdravil udeležence enquete, povdaril važnost živinskega zavarovanja in naglašal, da se živinoreja v deželi ne bo mogla povoljno povzdigniti, ako se ne posreči ustanovitev zavarovalnice. Čimbolj so posestva razkosana, tem večja je razmerna vrednost živine dotičnega posestnika in toliko bolj jo je treba varovati. Deželni poslanec Mandelj, ki se je z vprašanjem zavarovanja temeljito bavil, je kot poročevalec razložil način, po katerem naj bi se ustanovila in uredila zavarovalnica. Pri debati, ki se je na-to vršila, se je pokazalo, da so vsi udeleženci prepričani o potrebi živinske zavarovalnice, le glede načina so bila v nekaterih točkah mnenja različna; vendar sta pa na tej enketi poslanca Mandelj in dr. Lampe v jasnih potezah razložila načrt, po katerem mora biti zasnovana zavarovalnica in kakšna morajo biti njena pravila, da bode mogla res vspešno delovati. Že v tem načrtu je zahteva, da se naj ustanovljajo krajevne zavarovalnice, ki bodo med seboj združene v deželno zvezo v svrhu pozavarovanja in skupne uprave. Skupni aparat pa naj bo majhen, da bodo upravni stroški majhni in birokratizma ne sme biti zraven. Dežela in država naj pa podpirata zavod. Končno se je sklenilo, vprašanje še dalje proučevati in zbirati material za ustanovitev deželne zavarovalnice.

(Dalje prih.)

## Promet s krompirjem.

V državnem zakoniku z dne 25. junija t. l. je izšla pod št. 231. nova naredba urada za ljudsko prehrano v sporazumu z drugimi vdeleženimi ministrstvi, ki urejuje promet s krompirjem letine 1918. Naredba ima namen, s pravično razdelitvijo zalog preskrbeti vsem slojem potreben krompir, ki je poleg žita in

mlinskih izdelkov gotovo eno najvažnejših živil za splošno aprovizacijo.

Ker je naredba važna tako za pridelovalce kot za porabnike, podajamo v naslednjem pregled najvažnejših njenih določil.

### I. Zasega.

Glasom naredbe je ves krompir avstrijskega pridelka l. 1918. zasežen v prid države. Pogodbe, s katerimi bi se povprek kupil pridelek krompirja ali upanje na ta pridelek, so prepovedane in neveljavne. Zaseženi krompir pa se ne sme tudi niti podelovati, porabljeni pokladati, niti prostovoljno ali prisilno odtujevati. Izjeme v tem oziru so dovoljene le takrat, če jih ta naredba ali kaki drugi ukazi izrecno dovoljujejo.

Vkljub zasegi sme porabljeni krompir:

1. pridelovalec krompirja za preživljanje pripadnikov svojega gospodarstva, všteti tiste upravičence do prevžitka, delavce in nameščence, ki imajo prsto hrano za prevžitek ali mezdo in sicer v množini, ki je določena z uravnavo porabe;

2. za seme in sicer v določeni množini;

3. za pokladanje živini tudi v določeni izmeri;

4. obrtni in kmetijski obrati za podelovanje z dovoljenjem urada za ljudsko prehrano v od tega urada določeni izmeri.

5. Prost zasege je nadalje tudi takozvani pogodbeni krompir, t. j. krompir, ki se je zagotovil potom nasadnih in dobavnih pogodb.

Množina krompirja, ki se sme porabiti za pokladanje, za seme in podelovanje, se določi neposredno potem, ko se dožene pridelek krompirja.

### II. Ugotovitev krompirjeve letine in potrebščine kmetovalcev.

Kdor je nasadil več nego 5 ha površine s krompirjem, je dolžan naznaniti občini pridelek z navedbo množine in sicer tekom 3 dni, potem ko ga je spravil. Občina mora došla naznanila pregledati in — če treba — popraviti in jih vsak teden predložiti oblastvu. Zasežen je pa seveda tudi krompir, ki se je pridelal na manjših površinah.

Urad za prehranjevanje ljudi ali deželna vlada sme vsak čas zaukazati popisovanje zalog krompirja. Vsakdo, ki ima krompir v svoji zalogi ali ga hrani za druge, je dolžan določenega dne zglasiti ga pri oblastvu, v čegar okraju so dotične zaloge. Kdor ima tuje zaloge v shrambi mora poleg tega povedati tudi osebo, ki je upravičena s krompirjem razpolagati. Popisovanje krompirja pa sme oblastvo odrediti tudi na licu mesta, ko se krompir spravlja. Da se dožene množina pridelka, sme oblastvo odrediti tudi poskusno tehtanje. Obratne prostore, odnosno shrambe za krompir sme oblastvo vsak čas pregledati. Osebam, ki imajo tozadevno naročilo mora lastnik dovoliti vstop v prostore, ter mu na zahtevo dati vsa potrebna pojasnila. Pri popisovanju zalog, pri preskušnjah, pri podelovanju krompirja se sme oblastvo poslužiti tudi zaupnikov. Služba zaupnika je častna služba in je ne sme nikdo, če ga je v to pozvalo oblastvo, odkloniti.

Kdor je posadil več kot 5 ha s krompirjem, je dolžan jame za krompir kot tudi skladišča izven stanovanja in gospodarskih poslopij naznaniti oblastvu z natančno navedbo kraja.

Da se morejo zaloge krompirja pravično razdeliti, je pa potrebno ne le, da se ugotovi, koliko imamo krompirja, temveč tudi, koliko ga potrebujemo. V ta namen je treba ugotoviti, koliko je prebivalcev, ki krompirja ne pridelajo. Zgoraj označena naredba predpisuje v tem oziru občinam, da morajo do 15. julija naznaniti število prebivalcev, ki niso preskrbljeni s krompirjem po lastnem nasadu krompirja. Zglasitev je treba podati po stanju z dne 1. julija. Če je kedo samo začasno v dotični občini, ali pa če je samo začasno odsoten, se pri naznanitvi ni ozirati niti na prvo niti na drugo. Pri naznanitvi se imajo občine ozirati samo na potrebščine civilnega prebivalstva, ker mora potrebščina vojaških zavodov, taborišč, vojnih vjetnikov naznaniti deželno politično oblastvo. Potrebščina krompirja za armado na bojiščih in za vojno mornarico se ugotovi po uradu za prehranjevanje ljudi.

### III. Zalaganje potrebščin in uravnavo porabljanja.

Na podlagi naznanil, ki so jih podale občine o potrebščini in na podlagi ugotovitve krompirjeve letine in lastne potrebščine kmetovalcev, sestavi urad za prehranjevanje ljudi načrt, kako se potrebščine krompirja zalagajo. Isti urad določi tudi, v kateri meri in po katerih načelih se dovajajo razpoložljive zaloge krompirja ljudem v porabljenje. Urad za prehranjevanje ljudi določi nadalje čas, od katerega naprej se sme krompir oddajati le proti izkazom porabljanja. Vse druge za uravnavo porabljanja krompirja v deželi potrebne odredbe ukrene c. kr. deželna vlada, potem ko je v stvari zaslišala kmetijski svet. Glede porabljanja krompirja v posameznih občinah se lahko prepusti občini, da ona v tem oziru potrebno ukrene. To opravilo izvršuje občina v prenešenem delokrogu.

### IV. Podelovanje in pokladanja krompirja.

Živini pokladati krompir smejo le pridelovalci in sicer z dovoljenjem oblastva. V ta namen se praviloma sme porabiti le oni krompir, ki za človeško uživanje ni pripraven. Pokladanje krompirja se pa lahko uredi tudi na ta način, da se posameznim občinam dovoli določena množina krompirja za krmo. Ta množina se na to razdeli med posamezne pridelovalce in sicer v razmerju s površino nasejanega krompirja in po razmerju živine.

Obrtni in kmetijski obrati, ki so urejeni za pridelovanje produktov iz krompirja, škroba itd., smejo krompir podelovati; to pa le z dovoljenjem urada za prehranjevanje ljudi. Tudi v ta namen se sme praviloma porabiti le oni krompir ki za človeško uživanje ni pripraven.

Porabljati krompir za izdelovanje špirta v obrtnih žganjarnah je prepovedano.

#### V. Najvišje cene.

Najvišja cena za krompir je letos določena sledeče: za krompir, ki se odda vojno-žitnemu zavodu do 5. julija, velja prejšnja cena 15 K + 80 K, tedaj skupaj za meterski stot 95 K. Od 5. julija t. l. napre se cena krompirju zniža vsakih 12 dni za 16 K, tako, j da pride najvišja cena krompirja dne 4. sept. t. l. zopet na 15 K za meterski stot. Za krompir, ki se prostovoljno ponudi ali odda zavodu za promet z žitom do 15. decembra se poleg cene izplača tudi premija 5 K za vsak meterski stot. Ta premija se zviša še za nadaljne dve kroni, če zavod za promet z žitom prevzame ponudeni krompir še le po 1. marcu prihodnjega leta. Za rogljače znaša najvišja cena trikrat toliko, kolikor za okrogel krompir. Premije so določene za rogljače v isti višini kot za drug krompir.

Če se krompir odvzame posestniku prisilno, znaša prevzemna cena le 80 odstotkov najvišje cene, vrh tega pa mora posestnik plačati še vse stroške za prisilno odvzetje.

#### VI. Splošna določila.

Kdor je nasadil krompir, ga mora spraviti v zrelem stanju in na v deželi običajen način. Morebitne ovire, ki bi temu nasprotovale, mora posestnik naznani občini, da ona pravočasno ukrene, kar je za spravljanje krompirja potrebno. Kopati krompir, predno je popolnoma zrel, je prepovedano; dovoljeno je to le v slučaju, da je bil krompir pozno vsajen in je vsled tega ali pa vsled neugodnega vremena dozorel tako kasno, da se sad brez nevarnosti ne more pustiti več

v zemlji, ali pa če se zemljišče namerava še v tem letu zopet obdelati.

Prevažanje krompirja smejo železnice in paroplovne družbe prevzeti le tedaj, če je prevoznim listinam pridejano za vsako pošiljatev prevozno dovoljenje, ki ga izda zavod za promet z žitom.

#### VII. Kazenska določila.

Prestopki te naredbe kot podelovanje ali pokladanje krompirja proti določilom te naredbe, prestopki glede porabljanja, zakrivanje zalog, nepravilna naznanitev krompirjeve letine, zabranitev vstopa uradnim organom v prostore, kjer se ima shranjen krompir, i. t. d. i. t. d., se kaznujejo od političnega oblastva z globo do 20.000 K ali z zaporom do 6 mesecev. Kdor krompir pokvari in ga na ta način odtegne človeškemu uživanju, se kaznuje z zaporom do 6 mesecev. Poleg zapora pa oblastvo naloži v takem slučaju tudi lahko denarno kazen do 20.000 K.

V kazenski razsodbi sme pa oblastvo tudi izreči, da zapade krompir ali izdelki krompirja, katerih se kaznivo dejanje tiče, v prid državi. Tak krompir, odnosno izdelke porabi država za preskrbovanje prebivalstva.

#### VIII. Izjemna določila.

Za promet s semenskim krompirjem kot tudi glede cen za semenski krompir izda poljedelsko ministrstvo v sporazumu z uradom za prehranjevanje ljudi posebna določila.

#### IX. Sodelovanje občin.

Občine so dolžne sodelovati pri izvršitvi določil te naredbe.

## Promet z žitom in mlinskimi izdelki ob času vojne.

Pod tem naslovom se je obravnaval promet z žitom in mlinskimi izdelki v 4. in 5. številki „Samouprave“. Tozadevni najvažnejši ministrski ukaz z dne 26. maja 1917, drž. zak. št. 235, je zdaj nekoliko spremenjen in sicer poostren z ukazom c. kr. urada za prehranjevanje ljudi z dne 17. junija 1918, drž. zak. št. 216.

Najvažnejše spremembe so:

Odslej smejo podjetniki kmetijskih obratov uporabljati hišne in ročne mline le s posebnim oblastvenim dovoljenjem. Okrajno glavarstvo more primerno ukreniti, da se izključi uporaba takih mlinov, glede katerih ni dano obratno dovoljenje.

Deželna vlada in z njeno pooblastitvijo okrajno glavarstvo more zmlevanje žita za kmetijske samopreskrbovalce omejiti na gotove mline in odrediti, da se

obrat za zmlevanje nepripuščenih mlinov ustavi, kakor tudi izdati posebne predpise, s katerimi se ureja odajanje žita samopreskrbovalcev mlinom in vračanje mlinskih izdelkov od teh samopreskrbovalcem.

V kolikor se kmetovalci ne poslužijo popolnoma pravice do porabljanja zaseženih reči za preživljanje, pokladanje in setev, so dolžni, preostale množine prodati vojnožitnemu prometnemu zavodu. Pravna opravila, ki nasprotujejo tej naredbi, so nična.

Posestnika žita more okrajno glavarstvo prisiliti, da naznani mlačvo poprej pri občini.

Kmetovalci ter posestniki mlinov, skladiških prostorov ali sušilnih naprav so dolžni odposlancu okrajnega glavarstva in vojnožitnega prometnega zavoda vsak čas dovoliti vstop v obratne prostore in njih ogled ter dajati potrebna pojasnila.

Prevozno potrdilo je potrebno tudi za pošiljatve vojaške uprave.

Deželna vlada more po ministrskem ukazu z dne 26. maja 1917, drž. zak. št. 235, (Upravna prometa z žitom, moko in sočivjem), od sodišča obsojenim ali od okr. glav. kaznovanim podjetnikom kmet. obratov odtegniti pravico preživljati se z žitom lastnega pridelka.

Glede na poostritev dosedanjih določb o uravnavi prometa z žitom in mlinskimi izdelki je c. kr. urad za prehranjevanje ljudi razglasil, da se bo v splošnem gibal sistem gospodarstva z žitom tudi v bodočem letu na na onih podlagah, ki so veljale že prejšnja leta in bile spremenjene in dopolnjene z ministrskim ukazom z dne 26. maja 1917. Gospodarstvo z novo žetvijo se bo vršilo, kakor v Nemčiji, v bodoče tudi na Ogrskem v zmislu državnega gospodinjstva. Zlasti se bo država držala načela, da se zaplenijo vsi poljski pridelki od trenutka, ko se ločijo od grude. Oddaja poljskih pridelkov je obvezna za poljedelce, katerim se pusti le toliko pridelkov, kolikor potrebujejo za sebe in za svoje gospodarstvo. Pridelki se bodo uradno razdeljevali v smislu strogo racijoniranih potreb.

Izmed novih odredb je ena najvažnejših ona, ki daje oblastvom možnost podrobno urediti mletje za plačilo. Glavna skrb se bo obračala na izvedbo odjemanja poljedelskih pridelkov. V tem oziru so dobila politična deželna oblastva podrobna navodila. Načrt izhaja od dejstva, da vstopa Avstrija brez vsakih zalog v novo žetveno leto, da je treba z vsemi sredstvi paziti na to, da dobi prebivalstvo čimprej potrebne množine žita. Nasproti tej načelni zahtevi stoji dejstvo, da vsled izrednih razmer našemu poljedelstvu mlačva prav pogosto pravočasno ni mogoča. Da se pa doseže ta cilj brez večje škode za poljedelska dela, se bo rekvizicija žetve izvršila v treh zaporednih rokih, in sicer: Za zgodnjo mlačvo, rekvizicija začasnega kontingenta in končno individualna presoja rekvizicije vseh preostankov.

Akcija za zgodnjo mlačvo se more izvesti samo-obsebi umevno le v onih pokrajinah, kjer je žetev najprej dopustna. Kakor lani velja to za dele Dolenje-avstrijske, Gorenjeavstrijske, Češke in Moravske.

Za rekvizicijo začasnega kontingenta, ki ga določi urad za prehranjevanje ljudi, se je določilo, da se razdele kronovine v rekvizicijske rajone, posamezni politični okraji pa v rekvizicijska okrožja po pet do šest občin. Za vsako tako okrožje se postavi rekvizicijska komisija, sestavljena iz enega zastopnika okrajnega glavarstva, župana, poljedelskega strokovnjaka in komisijonarja vojnožitnega zavoda. Postopanje samo se bo ravnalo po velikosti posestva. Posestniki 20 ha polja in več morajo sami naznaniti, koliko znaša njih žetev; poljedelci z manj kakor 20 ha zemlje morajo podati svoje podatke pred komisijo, ki ima pravico do kontrole. Nadaljno kontrolo ima politično okrajno oblastvo.

Množine začasnega kontingenta se bodo ugotovile in zaplenile nemudoma in če le mogoče še pred mlatilnico ter se bodo takoj prepeljale v mline ali skladišča. Rekvizicija začasnega kontingenta mora biti končana do konca septembra ter ima namen, zbrati večji del domače žetve. V ta namen so določeni dalekosežni pripomočki, tako tudi pomoč pri mlačvi i. dr. Tudi smejo oblastva z nasilnimi sredstvi pospešiti mlačvo. Ko bodo poljska dela končana, bodo od hiše do hiše ugotovile žetev komisije, ki so že prej zapisovale začasni kontingent.

Pri individualni rekviziciji se bo končno ugotovila za vse poljedelce množina prebitkov, ki jih morajo oddati. Samo ob sebi umevno je, da med oddajo začasnega kontingenta in individualno rekvizicijo specialno delo komisarjev vojnega žitnega prometnega zavoda ne bo prenehalo, tako da tudi v tem času, ko je uradna rekvizicija zaradi poljskih del izločena, rekvizicija žita ne bo prenehala.

## Rabojemno pravo.

### Navodnik in zakon.

Spisal dr. Fran Mohorič.

(Dalje.)

c) Na določen čas dogovorjeno rabojemno razmerje pa se da zopet obnoviti, in sicer  $\alpha$ ) izrečno  $\beta$ ) ali pa tihoma — dejansko, in sicer bodi si, da se je pri sklenitvi pogodbe na določen čas dodal pristavek, da se pogodba za isti ali drugi določen čas podaljša, če ne bo odpovedi, — torej v slučaju dogovorjene posebne odpovedi.

Kadar se pa pri določnem časovnem zakupnem

razmerju posebna odpoved ni dogovorila, se istotako obnovi rabojemno razmerje s tem, — da rabojemec tudi po preteku rabojemne dobe naprej uporablja rabojemni predmet in se rabodavec temu ne protivi (§ 1114. o. d. z.).

To zakonovo določbo pojasnuje naredba (26. novembra 1858 št. 213 in zakon z dne 2. maja 1873 št. 93 d. z.) glasom ktere določbe je smatrati obnovo



rabojemnega razmerja veljavno, kadar se tekom 14 dni po preteku rabojemne dobe ne vložijo tožba na vrnitveno izročitev (po rabodavcu) ali na prevzetev rabojemnega predmeta (po rabojemcu).

Kadar je pa čas, za kterega je bila sklenjena rabojemna pogodba, krajši nego mesec dni, je mesto 14dnevnega roka merodajna polovica prvotno dogovorjenega časovnega roka (§ 1114 o. d. z.).

Tihoma obnovljena rabojemna pogodba je obnovljena v obsegu prvotnega dogovora.

- a) Vendar tiha obnova pri zakupih ne velja čez dobo enega leta, — saj so brez posebnega dogovora veljavni zakupi le za eno leto.

Kadar pa zahteva redno zakupno hasnovanje daljši čas kakor eno leto, velja rabojemna obnova za tolik čas, kakor je potreben za enkratno hasnovanje predmeta, torej do pridobitve enkratnih predmetnih pridelkov, ali drugih hasnovalnih prihodkov.

- b) Pri najmih, pri katerih se plačuje najemnina še le naknadno enoletno ali poluletno, se obnavlja rabojem za pol leta.

Vsi krajši najmi se obnavljajo v prvotnem časovnem obsegu, — torej tudi časovno pod prvotno dogovorjenimi pogoji (§ 1115 o. d. z.).

III. Najčešče se nehava rabojemna doba na podlagi posebne odpovedi.

1. Navadno zlasti pri najmih se dogovarja rabojemna pogodba za nedoločen čas, in traja v tem slučaju tako dolgo, dokler se ne razveljavi s posebno odpovedjo, ki pristaja rabojemcu prav tako kakor rabodaven.

- a) Pri rabojemih na nedoločen čas — ne povzroča opustitev odpovedi, kakor pri onih na določen čas, obnovitve rabojema, ampak samo nespremenjenost dose danje rabojemne pogodbe.

2. Odpovedni rok, tekom kterega je treba rabojemno pogodbo odpovedati se more določiti,

- a) dogovorno,

- b) ali pa ga določa nadomestno iz razlogov javne obzirnosti zakon sam v § 1116 o. d. z. in sicer

- α) pri zakupih na 6 mesecev,  
β) pri najmih nepremičnin na 14 dni,  
γ) pri najmih premičnin na 24 ur.

- c) Le-ti zakonito določeni odpovedni rokovi pa pridejo malokdaj v poštev, ker veljajo glede odpovednih rokov na podlagi ces. naredbe z dne 16. novembra 1858 št. 210 d. z., (za Dalmacijo zakon enake vsebine z dne 2. maja 1873 št. 93 d. z.) za posamezne kronovine posebni prepisi.

VI. Predčasna razrušitev rabojemne pogodbe.

#### I. Dogovorno.

Rabodavec in rabojemec sta v prosti razpolagi v obsegu svojih zasebnopravnih pravic dogovorno sklenila rabojemno pogodbo, in istotako lahko dogovorno razrušita pogodbo vsak čas pred potekom prvotno določenega časa, o čemer so vsaka nadalja izvajanja zaradi samoumevnosti nepotrebna.

II. Predčasna razrušitev rabojemne pogodbe pa je možna — tudi enostransko brez vsake odpovedi. Ob danih predpogojih more ta ali ona stranka predčasno in enostransko razrušiti pogodbo.

Kateri predpogi so to?

1. Rabojemec je upravičen razrušiti predčasno in enostransko rabojemno pogodbo:

- a) Kadar je rabojemni predmet zaradi nedostadne svojstvenosti za redno uporabo nesposoben;  
b) kadar je zdatni delež rabojemnega predmeta vsled naključja dalje časa uporabi odtegnjen ali neraben;  
c) ali če rabodavec rabokupnega predmeta ne vzdržuje več v porabnem stanju. (§ 1117 o. d. z.).

Novi zakon je te razloge dopolnil in pojasnil, in dovoljuje rabojemcu enostransko razrušitev najemne pogodbe:

- (a) Kadar je rabojemni predmet izročen v takem stanju ali je poznej brez rabojemčeve krivde pršel v tako stanje, ki ga dela za pogojeno uporabo nesposobnim;  
(b) ali kadar se znatni del rabojemnega predmeta redni uporabi odtegne ali postane neraben;  
(c) iz razloga zdravstvene škodljivosti najetih stanovanjskih prostorov ima najemec to pravico tudi takrat, kadar se je razrušni pravici odpovedal ali kadar je ob sklepu pogodbe kakovost prostorov poznal. Prvotni pod c) navajani razlog se v novem zakonu ne nahaja, ker je vsebovan itak že v točkah a) in b) in prav za prav ne tvori nobenega novega slučaja. (§ 1117 o. d. z.).

2. Enako more rabodavec enostransko predčasno razrušiti najemno pogodbo:

- a) Kadar rabojemec rabojemni predmet zdatno kvarljivo uporablja;  
b) kadar je rabojemec po izvedenem opominu z plačevanjem rabojemnine toliko muden, da s potekom roka zaostale rabojemnine ni plačal popolnoma.

Ta določba je vzrok mnogim dvomom, kako razlagati nje vsebino.

Utemeljen je pač nazor, da zakon zahteva za enostransko razrušljivost pogodbe na strani rabojemca tako mudnost v plačevanju rabojemnine, ki je dana,

ker rabojemec že zapale rabojemnine tako dolgo ne plača, da zapade v smesnem času novi (drugi) rabojemninski obrok v izplatek.

c) Tretji razlog rabodavčev za enostransko predčasno razrušitev rabojemne pogodbe je dan, kadar se mora najeto poslopje na novo pregraditi (§ 1118 o. d. z.).

Toda a) kadar je morala rabodavcu potreba novogradbe biti znana že ob času sklenjene pogodbe; b) ali kadar je nastala potreba dalje časa zavzemajočih poprav vsled zanemarjanja malih poprav; ondaj gre najmcu za nedostalo uporabo primerna odškodnina. (§ 1119 o. d. z.).

## VII. Prisilna odtujitev predmeta.

Možno je, da se rabodavcu rabojemni predmet, — neprostovoljno, prisilno, — izvršbeno proda. V takem slučaju seveda prvotni lastnik z novim lastnikom izdražiteljem ne more skleniti nobenega dogovora na korist strancu, izdražitelj marveč prevzame izdražbeni rabojemni predmet na podlagi sodno ustanovljenih dražbenih pogojev (§§ 146, 156 i. r.).

1. Po prisilni dražbi se mora rabojemec redoma vsak čas umakniti izdražitelju in sicer tudi vknjiženi rabojemec.

2. Pri vknjiženem rabojemu je že v območju starega zakona veljal gospodujoči nauk, da je tudi izdražitelj moral rabojemniku šele odpovedati rabojem. (§ 1121 o. d. z.). O tej odpovedi § 1121 o. d. z. namreč ni določal ničesar posebnega.

3. V dejanski rabi se je svoj čas (zlasti 1880 do 1890 letih, in zlasti na Dunaju) dogajalo, da so si trgovci dogovarjali pri najmu prodajalnih in skladišnih prostorov dolge (10 do 20 letne) najemne pogodbe in dosegli njih vknjižbo, v svojo zaščito proti vednemu povišanju stanarine na strani najmodavcev.

a) Toda zgodilo se je (in to se lahko v bližnji ali dalji bodočnosti istotako zgodi), to, česar ni nikdo pričakoval, namreč da so stanarine — občutno padale. In sedaj je bilo trgovcem najemnikom na tem, da čem prej svoje najemne pogodbe razrušijo.

Kadar se je pripetil slučaj izvršbene dražbe, so trgovci uveljavljali proti izdražitelju razrušitev najemne pogodbe in se pri tem pozivali na dobesedje § 1120 o. d. z.: „Pri potrebni sodni prodaji se mora rabojemec tudi v slučaju, da je njegova pravica kot stvarna pravica vknjižena, umakniti novemu kupcu po pravilni odpovedi“.

Trgovci so se postavljali na svoje stališče in je izvajali v tem smislu, da pomenja sodna dražba tak dogodek, ki brez vsakega (posebnega) ozira razveljavlja rabojemno razmerje; kajti novi lastnik nima nasproti rabojemcu, s katerim ni bil nikdar

v pogodbenem stiku, nobenega odnošaja, in kterege bi bil rabojemec zavezan plačevati novemu lastniku rabojemnino (najemnino ali zakupnino).

b) Toda v resnici sodna dražba ni noben tak dogodek, ki bi neposredno razrušil vknjiženo rabojemno pravico; izdražitelj je marveč upravičen, rabojem odpovedati v zakonitem odpovednem roku. V zakonu ta odpovedna pravica sicer za prisilno družbo ni besedno izrečena. Vendar sili k temu ves stvarni položaj.

Kadar se rabojemni predmet naprej razpeča in je pri tem obstaja daljetrajna rabojemna pravica ondaj zahteva pravni položaj, da prehaja lastnina na novega lastnika (tudi izdražitelja) z vsemi koristmi in pravicami prvotnega lastnika. V dvomljivem slučaju je torej naravno domnevati, da so pri prostovoljni prodaji in enako tudi pri dražbi tihoma (strneno) prešle vse pravice prvotnega lastnika na novega lastnika in med njimi tudi vse pravice iz obstoječe rabojemne pogodbe. Iz naravnih odnošajev položaja in iz smotra prodaje ni treba, da je odstop takih pravic izrečno sprejet v pogodbo. Zlasti je to jasno pri vknjiženem rabojemu, kjer preide — tudi brez posebnega dogovora med novim in prejšnjim lastnikom — na novega lastnika — celo zaveza — vpoštevati vknjiženo pravico rabojemčevo. Samoumevno mora torej biti, da na novega lastnika prehajajo vse pravice same ob sebi.

c) Zlasti je uvaževati splošno dobesedje vseh kupnih pogodb iz vsakdanjega notarskega poslovanja, z glasom katerih izročja prodavec navadno v nepreklicno last in posest . . svoje zemljišče . . z vsemi pravicami, ktere je prodavec imel in hasnoval, in posedovati in hasnovati — pravico imel . . —, tako da je že v tem splošnem dogovoru vsebovan prehod tudi vseh rabojemnih pravic na novega lastnika.

Kadar trgovec dà rabojemno pravico vknjižiti, — bo dobro storil, ako si v pogodbi izgovori, da najmarina ne sme segati čez vsakočasno krajevno običajno mero. Sicer pa je za trgovca glavna stvar, da si zasigura prodajne prostore za trajni čas.

d) Novi zakon je prinesel v § 1121 o. d. z. nekaj spremembe in ima nastopno dobesedno vsebino: Pri prisilni sodni odtujitvi je ravnati z rabojemno pravico, kadar je vpisana v javne knjige, kakor s služnostjo. Kadar izdražitelj nima prevzeti rabojemne pravice, onda se mu mora rabojemec po pravilni odpovedi umakniti.

S to določbo je torej gospodujoči nauk iz sta-

rega zakona, kateri nauk je zlasti zastopal Strohal, izrečno ustanovljen.

4. Na nekaj posebnega je pri tej novi določbi opozarjati:

- a) V slučaju prisilne dražbe zemljišč ima izdražitelj prevzeti v naravi — brez posebnega zaračuna na skupilo, (ker se tozadevna postavka že pri cenitvi odšteje) šepo zakonu, (kadar se na pred-

log ne ustanovi kaj drugega) — vse vknjižene služnosti, prevžitke (izgovore) in javna bremena ki so vknjižene pred tečajvijo izvršitelja.

Po dosedanjem izvršenem zakonu ni spadala rabojemna pravica med prevzemna bremena v naravi brez zaračuna na skupilo. § 150 d. r., marveč določa na koncu: kakor sledi:

(Prihodnjič dalje.)

## Vprašanja in odgovori.

19) Županstvo občine Št. V.

Vprašanje:

Med dvema hišama ob meji vrta imata dva sosedata pot, katero oba in tudi drugi že nad 100 let mirno rabijo. Ta pot v mapi ni zarisana. Vsled tega je pričel en sosed ugovarjati, da drugi sosed ne sme po tej poti voziti, kakor da bi vodila pot le po njegovem svetu.

Ta pot veže državno cesto z deželno cesto II. vrste. Ob tej poti stoji tudi nova sosedova hiša. Vsled tega jo je občina v zmislu okrožnice deželnega odbora kranjskega z dne 9. junija 1914, št. 13.318, sprejela v seznam med vaška pota.

Pripomni se, da je sosed, ki ugovarja vožnji po tej poti, kajžar, drugi pa polgruntar, ki je vozil po sporni poti vse težke vozove nemoteno s polja in na polje.

Sosed se z ugovarjajočim sosedom noče prepirati, vendar bi pa rad imel mir. Prosim, kaj je storiti, da se sosed prepriča o pravici pota in doseže mir?

Županstvo je sezname občinskih, vaških in gospodarskih potov po § 5. cestnega zakona z dne 21. februarja 1912, dež. zak. št. 22 iz leta 1913, postavno z razglasi uredilo.

Ali je sprejetje in uvrstitev pota po tem seznamu postala pravoveljavna in pravomočna?

Odgovor:

Pot je z ozirom na to, da se nemoteno rabi nad 100 let, posebno pa zato, ker je od občine sprejeta v seznam javnih potov in se zoper nje sprejem v seznam ni nihče pritožil, brez vsakega dvoma javna, vsled česar ne sme prometa po njej ovirati nihče.

O pravici pota se more vsakdo prepričati, če vpregleda pri županstvu v seznam javnih občinskih, vaških in gospodarskih cest in potov, sestavljen po določilih § 11. cestnega zakona z dne 21. februarja 1917, dež. zak. št. 22 iz l. 1913. Seveda mora biti ta seznam pravnoveljavna in pravomočna, kar je brez dvoma seznam Vaše občine, ker se je zakonito napravil in se zoper njega vsaj glede te sporne poti v pritožbenem roku ni nihče pritožil.

## Iz deželnega odbora.

**Kanalska pristojbina v Ljubljani.** Z zakonom z dne 28. julija 1917, dež. zak. št. 40, je bilo mestni občini ljubljanski dovoljeno, da sme pobirati do konca leta 1918 za zgradbo novih in za vzdrževanje že obstoječih mestnih kanalskih naprav od lastnikov poslopij, ki so zvezana z mestnimi kanali, letno kanalsko pristojbino. Po smislu prošnje mestnega občinskega sveta je deželni odbor v seji dne 5. julija t. l. sklenil, da se mestni občini provizorno proti naknadnemu odobrenju deželnega zbora dovoli, da sme kanalsko

pristojbino pobirati do konca leta 1919. Temu sklep se bo izposlovalo Najvišje odobrenje.

**Zastopniki deželnega odbora v šolskem odboru obrtnih nadaljevalnic.** Za svojega zastopnika v šolskem odboru obrtne nadaljevalnice v Smartnem pri Litiji je dež. odbor imenoval za prihodnjo funkcijsko dobo Franceta Ilovarja, krojača in hišnega posestnika na Ustju, v šolskem odboru obrtne nadaljevalnice v Zagorju - Toplicah Jožeta Ranzingerja, posestnika in mesarja v Zagorju, v šolskem odboru obrtne nadaljevalnice v Žireh pa Jožefa Logarja, župnika v Žireh.

**Razpis ustanov.** Deželni odbor kranjski je s pridržkom naknadne odobritve deželnega zbora vojvodine Kranjske ustanovil za na Kranjsko pristojne obiskovalce c. kr. navtične šole v Kotoru ali kr. mornariške akademije v Bakru pet ustanov po 1000 K, ki se s tem razpisujejo. Prošnje za eno teh ustanov, opremljene s krstnim in domovinskim listom, izkazom o premoženju, izkazom o cepljenju koz, dokazilom, da se prosilec nahaja na enem izmed obeh gori navedenih učnih zavodov, oziroma da mu je sprejem na tista zagotovljen, dalje s šolskimi izpričevali, je vložiti najkasneje do 1. avgusta 1918 pri deželnem odboru.

**Oddaja lanenega semena po deželnem odboru.**

Ker nastaja za prtenino in drugo blago čim dalje večje pomanjkanje, je treba, da se poprimemo zopet domače preje in pridelovanja predivnatih rastlin. Za naše ugodnejše lege je v tem oziru posebno važno pridelovanje zimskega lanu, ki ga sejemo že v drugi polovici avgusta in pričetkom septembra. Ker je treba, da se s semenom, ki je danes zaseženo, pravočasno preskrbimo, pozivlje deželni odbor vse tiste posestnike, ki želijo kaj semena dobiti, da se nemudoma oglasijo s svojimi naročili, najbolje pri županstvu, ki naj predloži tako nabrana naročila čimpreje kulturnemu uradu deželnega odbora v Ljubljani. — Cena lanenega semena je določena na 1 K 30 h do 1 K 50 h za 1 kg.

## Razno.

**Nakup in prodaja letošnjega sena.** Letošnje seno se sme prodajati le s posredovanjem županstva. Brez vednosti in dovoljenja pristojnega županstva se ne sme oddati nič sena. Vsak, kdor želi seno prodati, se mora zgledati pri svojem županstvu in kdor želi seno kupiti, pri županstvu tiste občine, iz katere hoče seno dobiti. Za množine do 5 met. centov mora prodajalec oziroma kupec dobiti potrebno dovoljenje pri županstvu samem, za množine do 20 met. centov je treba izposlovati dovoljenje, ki ga daje potom županstva poslovalnica za suho krmo pri c. kr. uradu za ljudsko prehrano, podružnica za Kranjsko v Ljubljani. Razen tega je treba dovoljenja za vsak prevoz krme iz ene občine v drugo. Večje množine kakor 20 met. centov oddaja in nakazuje le poslovalnica za suho krmo po svojih komisijonarjih. Vse seno, ki se odda iz občine, mora županstvo izkazovati v posebnem zapisniku, v katerem je treba navesti ime prodajalca, ime in bivališče kupca in oddano množino, tako da je županstvo sproti in točno poučeno o vseh oddajah sena. Kar velja za seno, velja tudi pri slami. Za prestopke teh ministrskih predpisov so določene ostre denarne in zaporne kazni. Če se odda košnja v zakup, je naznaniti pridelano množino sena in ime kupca tudi na c. kr. okr. glavarstvo. Obrazec zapisnika za izkazovanje oddane suhe krme se je razposlal na vsa županstva.

**Napravljajte si krmo iz drevesnega listja in vejevja.** Ker sploh zelo primanjkuje klaje in ker ni povsod dobro uspela prva košnja sena, si je treba pomagati tudi z listjem in vejevjem. Oboje so mnogi že pred vojno uporabljali kot prav dobro nadomestilo za seno in slamo. Kmetovalec naj se na vse strani

preskrbi za zimo in se založi kolikor največ mogoče s krmili. Zato naj se okoristi tudi s tem, kar mu ponuja gozd. Nabira in suši naj zeleno listje in mlado vejevje. Listna krma ali frodelj, kakor govore po Notranjskem, zaleže toliko, kolikor srednje vredno seno s travnikov. Posebno pripravna je za krmljenje koz in ovac, dobro pa služi tudi goveji živini in v potrebi tudi konjem. Tudi za kisló krno se da listje porabiti, vsikdar pa je izvrsten nastil. Najboljšo klajo daje po vrsti tole drevje: murva, jesen, javor, topol, bela jelša, jerebika, brest, leska, lipa, vinska trta, breza, bukev in hrast. Brezovo, bukovo in hrastovo listje ugaja najmanj živini. Iglíčevje in črno jelševje ni pripravno za klajo. Akacija se sicer lahko rabi, ali lubje je strup konjem. Listja, ki so se ga prijela gobe in žuželke, ne češljaj za krmo. Najbolje je proti večeru odsekavati veje, seveda tanjše, svinčnik debele. Za rezanje služi nož ali drevesne škarje. Meseca junij in julij do sredi avgusta se najbolje opravlja to delo. Porezano vejevje razgrni za en dan na zraku, da povene, in potem ga po vrsti drevja razločeno poveži v majhne zvežnje, ki jim ponekod pravijo vejniki. Vejnike postavi ali obesí nato kam, da se posuše. Ko so suhi, jih spravi v zračén in suh prostor, kjer jih ne more dež močiti. Če ni drugače mogoče, jih lahko spraviš tudi v kopice, vendar morajo biti kopice tako narejene, da ne razpadejo in da jih ne razderejo viharji. Prekrij jih z manj vredno slamo, z bičjem in podobnimi rečmi tako, da ne more dež do njih, ampak da se steka z njih. Ker se drevje in grmovje pri sekanju vejevja vendarle nekoliko pokvari, je vselej vprašati lastnika drevja, ali dovoli češulje od vej trgati. Brez tega dovoljenja je češúljanje nedopustno in kaznivo. V mnogih krajih bo tudi kazalo nabirati gozdno krmo.

**Zavarujte se!** Prišel je čas, ko kmet spravlja po vrsti svoje pridelke pod streho. Ker je ob letnem vremenu vse bolj suho, posebno slamnate strehe, lesena poslopja, in se vse lažje vžge, je treba premisliti, kaj se lahko komu zgodi, če bi ga rdeči petelin spravil ob streho. En posestnik je zavarovan, drugi sploh ni, in je lahko vsak zelo prizadet. Premislimo slučaj, da se je kdo zavaroval pred vojsko na 10 let. Cena poslopja in vsega je bila 5 ali še večkrat nižja kot danes. Vzemimo pohištvo. Lepa oprava za kmečke razmere je veljala 2000 do 3000 K. Kaj pa konji, prašiči itd.? Seno je stalo 4—5 kron, danes je maksimalna cena 25 kron. Iz tega se vidi, kako so se predmeti podražili. Tudi poslopje se je pred vojsko poceni zgradilo. Sedaj ne dobiš niti opeke, apna, cementa in še manj železa in opreme iz medi in bakra. Pogorelec bi bil res primoran, stati pod milim nebom in čakati usmiljenja dobrih ljudi. Nihče naj se ne zanaša na pomoč gasilnih društev, ker: 1. danes gasilcev sploh ni doma, so skoro vsi vojaki, drugi pa niso tako spretni, ker so že stari; 2. gasilno orodje je večinoma med vojsko zarjavelo, cevi so preperale in na popravilo ali nadomestilo ni mogoče misliti, ker ni materijala in obrtnikov; 3. če je vse v redu, se lahko zgodi, da konj ni doma, ker jih sploh primanjkuje in je vse dobre konje pobrala vojska; 4. ljudstvo je postalo med vojno bolj brezobzirno, matere so preobložene z delom na polju, ne morejo svojih otrok tako dobro nadzorovati in so požari na dnevnem redu; 5. včasih še vode manjka, ali pa je predaječ. Ker je vsak sam svoje sreče kovač, naj se zavaruje proti ognju in sicer tako visoko, da bi v slučaju nesreče za izplačani zavarovalni znesek poplačal vse svoje izdatke, kateri bi bili v sedanjih razmerah precej visoki. Kmetje, ne obračajte se na nobene tuje nemške zavarovalnice, ampak le na domače! Zavarovanje naj se sklene na dobo do odpovedi, dokler bodo pač sedanje razmere trajale.

**Ustanovitev posebnega gozdarskega oddelka v svrhu zopetne pogozditve v južno-zahodnem vojnem ozemlju.** Da se odpravijo v južno-zahodnem vojnem ozemlju škode, ki jih je povzročila na gozdovih vojna, je uvedlo c. kr. poljedelsko ministrstvo velikopotezno akcijo, katero je poverilo posebnemu gozdarskemu oddelku, ki je bil v ta namen ustanovljen v Bocnu. Gozdarski oddelak je ekspozitura c. kr. poljedelskega ministrstva in sestoji iz enega gozdarsko-tehničnega uradnika kot predstojnika in potrebnega števila drugih uradnikov. Svoje delovanje bo raztegal ta odelek na Tirolsko, Koroško, Kranjsko in primorske dežele.

**Sprememba pristojbinske tarife za zdravniške opravke in poti okrožnih zdravnikov v javni službi.** Po nasvetu deželnega odbora kranjskega je c. kr. deželna vlada deloma spreminjajoč razglas z dne 28. maja

1917, št. 15. 316, dež. zak. št. 25, določila: Z ozirom na obstoječe draginjske razmere zviša se do preklica — dokler trajajo izredne razmere — okrožnim zdravnikom za službene poti, ki jih opravijo iz svojega stanovišča radi zdravljenja ubožcev v daljavi nad dva kilometra, daljavna pristojbina od 60 h za vsak kilo meter poti tja in nazaj na 1 K in obiskovalna taksa, kadar se je za obisk porabila polovica dneva, od 5 K na 7 K 50 h, in kadar se je porabil cel dan, od 10 K na 15 kron. Za službene poti povodom javnega cepljenja se zviša dijeta od 6 K na 10 K in kilometrina od 60 h na 1 krono.

**Orožna sila Avstro-Ogrske v svetovni vojni.** Da se junaški čini naše orožne sile ovekovečijo v sliki in tako razvije uspešna propaganda za našo armado v tu- in inozemstvu, je izdal tiskovni urad c. in kr. vojnega ministrstva delo pod naslovom „Oesterreich-Ungarns Wehrmacht im Weltkriege“ (Orožna sila Avstro-Ogrske v svetovni vojni), ki obsega 40 do 60 umetniških reprodukcij izvornikov znanih vojnih slikarjev monarhije in katerega donos se bo odmenil zakladu za napravo domov za invalidne vojnike. Cena posameznim listom je 3 do 6 K, za oblastva in šole polovica. Županstvom zlasti večjih občin se priporoča nabava tega dela. Naročila je nasloviti na: „Presse-dienst des k. u. k. Kriegsministeriums“ na Dunaju.

**Prevzemne cene za posamezne v letu 1918. pridelane vrste žita, sočivja in nekaterih krmil.** Glasom ukaza za prehranjevanje ljudi v sporarumu s poljedelskim in finančnim ministrstvom z dne 27. junija 1918, drž. zak. št. 235, se prevzemne cene za žito, sočivje in krmila določujejo sledeče: za 1 meterski stot pšenice 55 K, rži 55 K, ječmena 50 K, ovs 50 K, prosa 50 K, koruze 50 K, ajde 100 K, graha 120 K leče 150 K, fižola 100 K, boba 90 K, zaj (zadnjega žita) 50 K, koruznih storžev oluščanih 15 K, grahovice 60 K, gojene grašice 70 K, nabrane grašice plevela (ne v mlinih dobljene) 50 K, sivega graha 70 K, figovega fižola (lupin) 70 K. Za napolico in soržico velja za prevzemno ceno najcenejša vrsta pridelka, ki je v njej. V krajih, prizadetih neposredno po vojski, more urad za prehranjevanje ljudi dovoliti k tem prevzemnim cenam priklade, ki odgovarjajo višjim pridelovalnim stroškom. Zgoraj označene posamezne cene se zvišajo za krušno žito, če se tisto izroči od začetka žetve do 15. julija pri metrskem stotu za 25 K, če se izroči od 16. do 31. julija 1918 za 20 K, v avgustu 1918 za 15 K; če se izroči od dne 1. oktobra do 20. decembra 1918 pa po 5 K pri vsakem metrskem stotu. Za polno prevzemno ceno prevzame vojni žitni zavod le tisto žito, ki je zdravo in očiščeno in nima več nego 2 odstotka smeti. Za žito, ki ne ustreza tem pogojem, se odbije primeren znesek od prevzemne cene. Če se glede višine odbitka ne doseže sporazum med pridelo-

valcem in prevzemnim organom, odloči o tem okrajno sodišče, v čegar okolišju je blago. Proti tozadevni razsodbi okrajnega sodišča je dopustna pritožba, ki se mora vložiti v 8 dneh. Rzsodba druge stopnje je končno veljavna. Katera stranka plača stroške za to postopanje, o tem rzsodi sodišče po svobodnem prevdarku. Ukaz je stopil v veljavo z dnem razglasitve.

**Najvišje cene za nekatere vrste divjačine.** V zmyslu ukaza c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 2. avgusta t. l., št. 24.319, ne smejo lovski upravičenci pri prodaji divjačine preseči sledečih najvišjih cen: 1. za jelene in košute za kg 3 K 50 h, 2. za divje kozle za kg 3 K, 3. za srnjad za kg: od komadov pod 10 kg 4 K 50 h, od komadov nad 10 kg 5 K, 4. za zajce za komad: do teže 3 kg 6 K, nad 3 kg 7 K, 5. za fazane za komad 7 K, 6. za jerebice za komad 3 K. Cene se razumejo za divjačino s kožo vred, za jelene, košute, divje kozle ter srnjad iztrebljene brez rogovja, od pošte ali železniške postaje lovišča, od lovišča le tedaj, če bi bilo pošiljanje s pošto ali železnico izključeno ali negospodarsko. Transportne stroške od lovišča do železniške postaje ali pošte plača kupec le tedaj, če je lovišče oddaljeno najmanj 10 km od najbližje pošne ali železniške postaje. Divjačino morajo po zgoraj določenih cenah upravičenci lovov oddajati „Kranjski aprovizačni družbi v Ljubljani“. Cene pri prodaji na drobno porabnikom so nekoliko višje. Tako mora n. pr. porabnik plačati za kg jelena ali košute (nerazdevano) 4 K 40 h, za zajca do 3 kg 7 K, za zajca nad 3 kg 8 K, za fazana 8 K, za jerebico 4 K. Prestopki tega ukaza se ostro kaznujejo. Ukaz je dobil moč z dnem razglasitve.

**Strupene in nestrupene kače.** Da se pazimo strupenih kač sedaj v poletju, pomnimo najvažnejše razločke med strupenimi in nestrupenimi kačami. 1. Glava strupenih kač je srčasta in po vrhu skoraj vsa pokrita z majhnimi ščitki; zato je videti hrpava, kakor s peskom posuta. Modras ima razen tega velik rožiček na koncu gobčka. Gad, ki je manjši, nima rožička; brez rožička je tudi planinski gad, ki je čisto črn. Strupene kače imajo dalje podolgasto in pokončno zenico ali punčico in oči so jim ločene od ščitkov ob gornjih ustnicah z eno ali z dvema vrstama majhnih ščitkov. — 2. Glava nestrupenih kač je podolgovata in pokrita z večjimi ščitki, zato je videti gladka. Zenico ali punčico imajo vedno okroglo in oči jim leže neposredno na ščitkih ob gornjih ustnicah. — Na te očividne znake strupenih in nestrupenih kač, naj bi zlasti učitelji in učiteljice opozarjali šolarje ter s svetom in dejanjem podpirali pokončevanje strupenih kač.

**Razglas c. kr. dež. predsedništva za Kranjsko z dne 30. julija 1918.** Zadnje čase so sovražni letalci ponovno metali letake z državi sovražno vsebino. Na podlagi § 13., oddelka C, ministrske naredbe z dne 19. januarja 1853, drž. zak. št. 10, se posest in razširjanje takih letakov najstrožje prepoveduje. Prestopke te prepovedi se kaznuje, v kolikor ni vporabiti določb občnega kazenskega zakona, po § 11. cesarske naredbe z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96, z globami od 2 do 200 kron ali z zaporom od 6 ur do 14 dni.

**Proti poljskim oškodbam.** Postavne določbe v varstvo polja in poljskih pridelkov so se izkazale dosedaj kot več ali manj neuspešne, in sicer vsled tega, ker je na eni strani manjkalo potrebnih poljskih čuvajev, na drugi strani so pa denarne kazni (globe), določene za različne poljske oškodbe, premalenkostne, tako, da se ni nikdo dosti zmenil zanje. Tem nedostatkom je bilo treba priti v okom, zato je poljedelsko ministrstvo sporazumno z udeleženiimi ministri izdalo novo naredbno z dne 11. julija 1918, drž. zak. št. 255, po smislu katere ima vsako protipostavno oškodbo ali ogroženje kmetijskega obrata (dela), če so vsled tega v nevarnosti interesi ljudske prehrane, kaznovati politična oblast (okrajno glavarstvo, odnosno mestni magistrat) in sicer do zneska 10.000 kron. Le-ta oblastva so tudi upravičena izdati v varstvo polja in poljskih pridelkov posebne ukaze in v vseh slučajih, če občine svojih nalog ne izpolnujejo, ukreniti potrebne korake v lastnem delokrogu. Okrajna glavarstva morajo, če se pokaže potreba, ukazati, da se ustanove po občinah poljske straže.

## Nove knjige.

**Samospevi** s spremljevanjem klavirja, vglasbil **Anton Foerster**. Pesnitve Mirana Brankova. Križnice (Trojnica). Op. 149. — **Morska zvezda**. Za samospev in trospev s spremljevanjem klavirja ali harmonija. Op. 148. Ljubljana. Tisk in založba J. Blasnika naslednikov. Cena 4 K. — Mojster Foerster je bogato izpolnil vrzel naše samospevne glasbe z izrazitimi in slikovitimi skladbami, ki zaslužijo vso pozornost in nedvomno postanejo kmalo ljubljenske našim samospevnim umetnikom in ljubiteljem ter zlata zakladnica za pevno višjo naobrazbo našega glasbenega naraščaja. Posebno zanimivost daje zbirki venček treh samospevov. (Križnic-trojnica), glasbena skupina samospevov — pač prva v naši glasbeni književnosti. Naročba na naslov: Tiskarna J. Blasnika naslednikov. Ljubljana.

# Kranjska deželna banka v Ljubljani

v deželnem dvorcu — vhod v Gosposki ulici 2.

Obrestuje hranilne vloge po

**4<sup>0</sup>/<sub>0</sub>**

brez vsakega odbitka obresti se pripisujejo glavnici **polletno**. Vloge v tekočem giro-računu in na blagajniške liste po najugodnejših pogojih.

Daje komunalna posojila

občinam, okrajnim in šolskim odborom ter zdravstvenim zastopom, v

**4<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>**

komunalnih zadolžnicah.

Hipotekarna posojila

v zastavnih listih po

**4<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>**.

Najugodnejše in najvarnejše se nalaga denar v pupilarno varnih **4<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>** komunalnih zadolžnicah in **4<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>** zastavnih listih kranjske deželne banke. Obrestovanje več kot **4<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>** letno brez vsakega odbitka.

**Banka je pupilarno varen zavod ter jamči zanjo dežela Kranjska.**

Uradne ure za stranke vsak delavnik dopoldne od pol 9.  
do 1. ure popoldne.

## LJUDSKA POSOJILNICA

reistrovana zadrua z neomejeno zavezo v Ljubljani,

v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo,

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure popoldne in jih obrestuje po

**4<sup>1</sup>/<sub>4</sub><sup>0</sup>/<sub>0</sub>**

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako, da dobe

le-ti od vsakih 100 K čistih **4 K 25 h** na leto.

Vloge v Ljudski posojilnici so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

Ljudska posojilnica sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih uplačilo na razpolago pošne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadružnikom posojila proti vknjižbi na amortizacijo ali brez nje, tudi na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev.

Menice se eskomptujejo najboljše. — Rezervni zakladi znašajo nad 1 milijon kron. — Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

# KATOLIŠKA BUKVARNA v Ljubljani

## Perutninar.

Mesečnik za umno perutninarstvo in rejo vseh malih domačih živali. Urejeval A. Lehrman. Ta koristen list je izhajal v letih 1906 do 1908; dobila se prva dva letnika po K 2:70 in 7 številki tretjega letnika za K 2:—

## Knjiga uradnih vlog.

Obrazci političnih, vojaških, finančnih (davčnih), sodnih in drugih uradnih vlog. Sestavil Janko Dolžan. Cena 3 K, vezano 4 K. — Knjiga je najboljša pomoč za sestavo različnih prošelj in vlog. Razdeljena je v štiri glavne dele: I. Politične in vojaške vloge. — II. Finančne in davčne vloge. — III. Sodne vloge s šestimi pododdelki. — IV. Razne druge vloge. — Kar pojasnijo druge knjige v v dolgih razpravah, pove ta knjiga na eni strani s praktičnim, naravnost uporabnim vzorcem. Služi vsem stanovom in potrebam.

## Govedoreja.

Spisal Rado Legvart. Cena K 3:80. Knjigo je spisal strokovnjak s temeljitim teoretičnim študijem in dolgoletno praktično skušnjo, zato se bo iz nje mnogo naučil vsak živinorejec, kateremu je na tem, da zboljša živinorejo. Knjiga je opremljena z mnogimi finimi slikami.

## Pravice vpoklicancev v vojno službovanje

in njih družin do vzdrževalnin, podpor in preskrbin. Cena 50 vin. — Vsakdo, ki se čuti prikrajšanega v vojnih podporah, najde v tej knjigi različne vzorce za prošnje, katere mu je vložiti, da dobi to, kar mu je po postavi zajamčeno.

## Občinsko posredništvo.

Navodnik in zakon za kronovine avstrijskega juga. Spisal dr. Fr. Mohorič. Cena K 2:80. Občinska posredništva imajo namen preprečiti tožbe in pravde, ki so že marsikoga pripravile ob vse in delajo na to, da se že doma doseže poravnava med prepirajočimi se strankami. Županom, zaupnikom teh posredništev itd. je knjiga nujno potrebna

## Dohodnina.

Določbe o dohodninskem davku po zakonu o osebnih davkih z dne 25. okt. 1896, drž. zak. št. 220, in po osebnodavčni noveli z dne 23. jan. 1914, drž. zak. št. 13. Cena K 1:60, vez. K 2:20. Sestavil Valentin Žun. — Za sestavo dohodninske napovedi, katero mora davčni obvezanec vsako leto meseca januarja predložiti davčni oblasti, bo ta lahko umljiva in s praktičnimi vzorci opremljena knjiga izborna služila. Olajšala bo delo in prihranila marsikaj na davčnih izdatkih. Malokomu so namreč znane določbe glede dovoljenih odbitkov, katere mora v napovedi uveljaviti, da se mu dovolijo olajšave in zniža davčni postavek.

# VZAJEMNA ZAVAROVALNICA V LJUBLJANI,

Dunajska cesta št. 19 (Medjatova hiša v pritličju),

sprejemata: 1. zavarovanja **poslopij, pre-  
mičnin in pridelkov** proti požarni škodi, in  
2. zavarovanje **zvonov** proti požaru in proti  
prelomu.

Ta edina domača slovenska zavarovalnica se odlikuje po nizkih cenah in točnosti izplačevanja odškodnine. — Postavno vloženi ustanovni zaklad in rez. zaklad jamčita za popolno varnost.

Svoji  
k  
svojim!

# ZADRUŽNA TISKARNA v LJUBLJANI

registrovana zadruga z omejeno zavezo

se priporoča cenj. občinskim uradom in slavnim županstvom za izvršitev vsakovrstnih uradnih tiskovin, pismenega papirja, kuvertov i. t. d. — Zaloga tiskovin za občinske volitve in posredo-

valne urade, c. kr. notarje in odvetnike. — Zaloga tiskovin za hranilnice in posojilnice, konsumna društva, mlekarske, živinorejske, kmetijske in strojne zadruge.

Cene zmerne!

Naročila se izvršujejo točno in solidno!